

habeat locum solummodo inter liberos legitimos, & naturales; autem procedat etiam, si tale testamentum conditum sit inter liberos naturales tantum? Respon. quod non habet locum inter (a) liberos naturales tantum, vel spurios. Et haec est commun. opin. ut ait Decius consi. 610. nu. 2. in fi. C. n. 3. quem refert Boer. in d. decis. 240. num. 13. Riminal. in d. §. ex imperfecto n. 5. Picius in repet. §. Titia. n. 43. circa fin. Rubens conf. 71. post nu. 7. Ubi quaeque enim lex facit mentionem de liberis, aut filiis, semper intelligendum est de legitimis, & naturalibus, non autem de naturalibus aut spuris, qui sunt à lege reprobatii.

Et haec quidem conclusio de plano procedit in patre testante inter liberos naturales. Sed quid (b) in matre? Respon. quod in ipsa aliud est dicendum. Nam (c) respectu matris, & quoad ipsam, filii naturales reputantur legitimi; & ideo tenendum est, quod in matre testante inter liberos naturales, vel spurios, locum habeat dispositio d. §. ex imperfecto. Et ita concludunt communiter Doctores, ut dicit Natta in d. §. ex imperfecto. n. 74. & n. 78. hanc etiam opin. dicit esse communem Alexand. in l. ex facto. §. si quis rogatus, el. 1. post n. 45. versio. Unde quia. ff. ad Trebellian. & dicit Boer. in decis. 204. n. 13. quod omnes in ea conveniunt, nisi mater sit illustris. Dicit etiam Gulielm. de Benedic. in l. parte repet. c. Raynuius, fol. 156. n. 84. quod omnes in hoc concordant, quod, quando mater non est illustris, & filii non sunt nati ex damnato coitu, proculdubio locum habet dispositio d. §. ex imperfecto. Quando enim mater est illustris, filii spurii, naturales non reputantur legitimi.

Sed quid (d) in legitimatis, & nunquid habebit locum, dispositio d. §. ex imperfecto? Respon. quod sic, & est communis opinio, ut attestatur Boer. decis. 251. post nu. 14. Sunt enim tales filii redacti ad instar legitimorum, & naturalium. Et hoc maxime, si essent legitimati per subsequens (e) matrimonium, qui in omnibus, & per omnia equiparantur legitimis: ut dixi supra lib. 2. §. legitimatus.

Item quaero, & nunquid dispositio d. §. ex imperfecto. locum habeat, quando pater testatur inter liberos, qui (f) per statutum essent exclusi à successione intestati, puta, quia sint filiae dotatae, &c. Respon. quod sic, & haec opin. communiter tenetur, ut ait Gulielm. de Benedic. in l. parte repetit c. Raynuius fol. 155. n. 81. Hanc etiam dicit esse communem Boer. in d. decis. 241. n. 9. Et ex hoc potes colligere, quod ratio d. §. ex imperfecto. non est, quia causa testati eo casu sovet causam intestati; sed merus favor liberorum; ut supra dixi.

Quaero etiam, nunquid dispositio d. §. ex imperfecto. habeat locum, quando pater testatur inter (g) filios, non primi, & sed ulterioris gradus, puta, instituyendo nepotem, vel illi substituendo? Respon. quod sic. Ita tenet Alber. de Ros. in d. §. ex imperfecto. versio. Item quia hic dicit, & est communis opin. ut dicit Boer. in d. decis. 241. post num. 3. Semper enim in verbis legis appellatione filiorum veniunt nepotes, ut dixi sup. lib. 2. §. filius. Maxime cum agatur de re ipsis filiis favorabili.

Uterius quaero, quid e converso, si filiusfam. in casibus, in quibus potest condere testamentum, (h) testatur inter parentes, & nunquid eo casu habeat locum dispositio. §. ex imperfecto? Respon. (i) quod non. Ita tenet Specul. de instrum. editio. §. compendiose post num. 32. versio. quid si filius. & ita communiter concluditur, ut dicit Alexand. in d. §. ex imperfecto. n. 7. Hanc etiam opin. esse communem Boer. in d. decis. 240. in fin. verbis. Natta in d. §. ex imperfecto. nu. 227. & dicit Riminal. in d. §.

ex imperfecto. num. 1. quod ita tenent communiter Doctores. Quod enim contra communes regulas statutum est, non debet trahi in consequentiam. Et haec opin. propter auctoritatem tenenda esse in practica, licet forte in puncto juris contraria sit verior.

ADDITIONES.

[a] Inter liberos naturales tantum. Esti * pronuntiatione liberorum generalis videtur. l. liberorum 220. D. de vero. signific. ac proinde nonnulli existimant, patrem etiam inter liberos naturales tantum, sive spurios, testamentum sine solemnitatibus, alioqui requisitis, condere posse. Valqu. in tit. de instrum. editio. §. compendiose versio. quid, si pater naturalis, &c. Roman. consil. 197. amplissime Doct. n. 16. Caltren. in l. haec consuetudine, 21. §. ex imperfecto. n. 6. C. de testam. & Salic. in l. fin. C. fuit. creder. Contra tamen sententia longe probabilior, & receptior est. Cum enim appellatio filii intelligatur, quae iuris iuris sit procreati, l. filium. D. de his, qui sui vel alieni iur. sum. idem quoque in dubio intelligi debet in pronuntiatione liberorum, ut post DD. hic à Claro memorata sententia Ang. Alexand. Jaso. Curt. Jun. n. 16. Si chardus n. 4. & Gilkenius n. 28. in d. l. 21. §. ex imperfecto C. de testam. Valqu. in tract. de success. progress. lib. 2. §. 21. ltm. 7. n. 52. Gall. lib. 2. obs. 112. n. 14. Grassus lib. 1. recept. sent. §. resp. q. 15. n. 15. Hartman. Pistor. lib. 1. q. 1. n. 19. Fachin. lib. 4. contror. jur. c. 7. Reuth. in tract. de test. p. 4. c. 6. n. 6. cum seq. & Thad. Pifo lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 34.

Hanc conclusionem non infingit l. ult. C. de constituendo tutor. ubi Justinianus rescriptis patrem posse naturalibus liberis quocunque modo, & consequenter etiam ex testamento minus perfecto, & solemniter, relinquere. Nam verba illa [quocunque modo] eis dederunt, vel reliquerunt non cum habent sensum, ut parenti liceat quocumque modo etiam legis forma neglecta, filii naturalibus testamento relinquere: sed ita accipientes sunt: quocumque modo, id est, sive desiderint, sive reliquerint per modum divisionis, sive donationis causa mortis, sive per codicillos, sive denique per testamentum; ut tamen legitimus numerus testium in constituendo testamento adhibeatur.

Similiter & conclusionem istam non exvertit, l. parentes 6. ff. de in jus vocand. ubi respondetur, parentes naturales in jus vocare neminem posse: eo quod una omnibus parentibus reverentia sit servanda. Lex enim illa de reverentia naturali, quae omnibus omnino debetur parentibus, exaudienda est. Quod & cum nostra conclusione nullam affinitatem habet. Siquidem filii naturalibus hereditas non debetur. l. humanitatis. 8. Cod. de naturalib. liber. sed alimenta tantum, Autient. licet patri. Cod. eod. tit.

Præterea & nihil obstat conclusioni nostrae. l. ex facto. 17. §. si quis rogatur. 4. ff. ad senatusconsultum Trebellian. ubi conditio, si sine liberis decesserit, defecisse videtur, si naturalem filium quis reliquerit. Etenim & anceps, & dubia est naturalis filii significatio, qua non solum notii, & spurii designantur: verum etiam ii, qui sunt in servitute genti, quoniam illi ortum legitimum non habent, cum eos lex civilis non agnoscat. l. cum ancillis. 31. C. de inest. & inest. sup. sed solo naturali iure adjuvantur, ex quo naturales appellati, de quibus tractatur in §. illud certum 10. Insti. de nup. & l. adoptivus. 44. §. serviles 2. ff. de rit. nup. Atque hoc in significato accipienda sunt d. lex factio. 17. §. 4. ff. ad S. C. Trebellian. Lucius Titius 88. §. Dama. 12. ff. de lega. 2. & similia. Quomodo modum accuratius declarat Franciscus Conanus lib. 10. Comm. jur. civ. c. 1. nu. 6. Corallus l. 1. Miscell. jur. civ. c. 7. n. 8. & Gilken. in l. generaliter. 6. §. cum autem n. 17. C. de institutionibus & substitutionibus. HARP.

[b] Sed quid in matre? Matrem & inter liberos naturales perinde, ac inter legitimis testamentum abdoque solemnitatibus condere posse, defendunt, per Doctores hic citatos. Michael Grassus praedictio §. testamentum, quest. 15. n. 1. Gall. d. lib. 2. obs. 112. n. 2. & Thad. Pifo d. lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 35. & Hart. Pistor. d. q. 1. n. 20. HARP.

[c] Nam respectu matris. Ex quo mater quae filios non habet in potestate hoc privilegio utitur, intelligit jus istud tam libere testandi non esse patriae potestati tribuendum, intelligit etiam hoc jus filiorum favori non esse adscribendum, quorum interest patrem intesta-

QUESTIO XIII.

SUMMARI.

EX CLARO.

1 Ex testamento imperfecto inter liberos succedatur tanquam ex testamento, non autem tanquam ab intestato.

Ex Additionibus.

- 1 Quomodo ex testam. imperfecto inter liberos succedatur.
2 In isto testamento pater pupillariter substituere, tutoremque constituere potest.

Restat nunc videre circa hanc materiam testamenti inter liberos conditi, nunquid ex huiusmodi testamento imperfecto inter liberos dicatur succedi tanquam ex testamento, & non autem tanquam ab intestato? Utilitas autem est maxima: quia si valet ut testamentum, sufficit substitutio pupillariter, item exheredatio, idem datio tutoris, quae omnia fieri non possunt in codicillis, & ideo non possunt sustineri ubi non valet nisi ab intestato, & sic in vim codicilli? Resp. quod dicitur (a) succedi ex testamento, non autem ab intestato. Ita tenet gl. in l. filii. in verbo, ab intestato. C. fam. heredit. & ita tenent communiter omnes Doctores, ut dicit Corn. in d. §. ex imperfecto. n. 12. in fin. Bertran. cons. 141. n. 5. lib. 3. in 2. parte. Hanc etiam opin. dicit esse communem Jason. in d. §. ex imperfecto. n. 221. Satis enim dicitur testamentum, ex quo lex illud approbat pro testamento, supplendo defectus solemnitatum, & vult ex eo succedi.

ADDITIONES.

[a] Dicitur succedi ex testamento, non autem ab intestato. Quod & in omnibus illis casibus, quibus minus solemniter patris dispositio inter liberos vim testamenti habere dicitur, non ab intestato, sed magis ex ipso testamento succedatur: atque omnia, quae de solemniter disposita reperiuntur, etiam hoc in testamento locum sibi vindicent: ita & utinam eo pater pupillariter substituere, & exheredare, itemque tutorem constituere possit, tenent, post Clarum nostrum, & ab eo allegatos, Alexand. in l. haec consuetudine 21. §. ex imperfecto, n. 2. C. de test. Decius cons. 610. n. 3. Emanuel à Costa in l. Gallus, 29. §. & quid sit tantum, 5. n. 41. par. 1. ff. de liber. & posthum. heredit. insti. Fernand. Valq. in tract. de success. creat. §. 21. nu. 47. cum seq. Lud. Zunthus in respons. pro uxore, n. 48. Mich. Grassus lib. 1. recept. sent. §. testamentum, quest. 11. n. 2. Hartm. Pistoris lib. 1. n. 22. & Thad. Pifo lib. 1. var. resolut. esp. 7. numero 21. HARPREC.

QUESTIO XIV.

SUMMARI.

EX CLARO.

- 1 Schedula à patre scripta, continens ejus ultimam voluntatem, valet inter liberos in vim testamenti.
2 Et an requiratur quod in ea apposta sit dies.
3 Et an debeat esse in omnibus per extensum scripta abque aliqua abbreviacione.
4 Et quid si animum modo sit ab ipso patre subscripta, non autem ejus manu in totum scripta.

- 5 Et quid si non sit eius manu scripta sed tantum referat in eius area.
- 6 Et quid si non sit scripta, neque subscripta a patre, sed tantum ab ipso filio.
- 7 Et quid si reperitur schedula testamenti in lib. Notarii.
- 8 Et quid si filii non sint in ipsa schedula aequaliter instituti.
- 9 Et si non habeat locum habent etiam in schedula contenta in favoram patris causa.

Ex Additionibus.

- 1 Parentis schedula, manu ipsius confecta, valet inter liberos in eius testamento.
- 2 Sententia l. ult. C. fam. et c. i. fund.
- 3 Voluntas patris inter liberos ex imperfecto testamento, generaliter subsistit.
- 4 Explicatio Novell. 107. cap. 1.
- 5 Filii semper obsequere debent voluntati a patre in testamento, et codicillis, & quia voluntas, quae requiritur testis.
- 6 Testamentum unde dicitur.
- 7 Mens testatoris in testamento dicitur.
- 8 Scriptura privata regulariter valet pro dicit designationem.
- 9 Aliud in schedula sive testamento inter liberos contra dicitur obiter.
- 10 Nova quatenus in testamento dicitur.
- 11 An testamentum, a patre factum, subscriptum, inter liberos valet.
- 12 Nuncquid schedula in area patris reperitur, non tantum eius manu scripta, in omni testamento valet remissive.
- 13 Et quid, si schedula ista ab ipso filio sit scripta.
- 14 Et quid, si schedula testamento reperitur in lib. Notarii.
- 15 An, si quatenus pater liberos suos in inaequalibus partibus heredes scribere possit, varie opinionem.
- 16 Prima opinio.
- 17 Secunda opinio.
- 18 Tertia opinio.
- 19 Confirmatio huius posteriori opinio.
- 20 Consideratio l. filii 16. & d. l. ult. C. fam. et c. i. fund.
- 21 Quatenus parentis permixta sit liberis dicitur inter liberos.
- 22 Interpretatio d. l. ult. in princ. C. fam. et c. i. fund.
- 23 An, si quatenus aequaliter inter liberos servanda.

Abemus etiam in hac materia testamenti inter liberos conditi aliam considerationem mirabilem quae est posita in *Auth. quod sine. C. de test. per quam disponitur, quod si reperitur (a) schedula scripta manu testatoris, in qua continetur eius dispositio inter liberos, talis (b) schedula valet, & illi standum est etiam, quod in ea contenta non interveient aliqui testes, neque ulli ipsi schedulae se subscripserint. Et ita se habet magis communis opinio ut exprimitur Alex. conf. 105. lib. 7. quoniam refertur ad *l. ult. de ante testand. in 2. can. 2. in fi. & dicitur circa intelligentiam terminorum, quia in patre testando inter liberos sive in scriptis, sive per personam, non debent testes, & tunc etiam non interveient pluribus numeris septem testium, vel etiam decesserit aliquae aliae solemnitates a iure constitutae, sufficitur nihilominus testamentum ex dispositione d. *l. ex imperfecto*, dummodo de eo deponat solum duo testes, etiam foeminae, et etiam non (e) rogata, ut dixi supra q. 8. *vers. Hinc inferitur. & seq. Aut vero (d) pater aliquos testes non admittit, sed tantum voluntatem suam in scriptis expressit, reliquit in area, vel apud Notarium, vel aliquem alium non suspectum, & hoc reser. habet locum dispositio d. *Auth. quod sine.****

scilicet ut talis schedula valeat, & illi standum sit, licet careat solemnitatibus requisitis dummodo appareat, quod sit scripta manu ipsius testatoris.

Sed nuncquid requiritur, quod in huiusmodi (e) schedula apponatur sit dies, quae contenta est? Resp. quod sic. Ita tenet Bald. in d. *Auth. quod sine. nu. 4. & ibi communis. quod ut dixi Natta in 1. cap. d. *Auth. quod sine. nu. 20. & seq. Lex enim requirit tempus in sua apponit, ut in d. *Auth. quod sine. Debet ergo apponatur formaliter, & specificiter, ut si aliqua suspicio sit, ut si habetur, facile deprehendi possit. Et hanc ad probationem non pro limitatione coram, quae dicitur in *l. ult. de scriptura. quod scilicet requiritur in probatione non requiritur dies, neque annus. Sed quia tenet in d. *Auth. quod sine. dicit non ligari ad litterarum consequentiam, quod utrum de diebus requiratur, quod in huiusmodi schedula apponatur, omnia extense scripserit, absque ulla mentione, etiam quatenus? Resp. quod sic. Ita dicit Bald. post. mittere §. 1. in 4. ff. de herede. insti. & est communis sententia, ut ait Natta, in *repl. d. d. *Auth. quod sine. nu. 38. Quae tamen intelligenda est, ut quod dicitur circa numerum dierum, vel annorum aliquam pecuniam, signis Arithmeticis expressentur, in quibus de facili potest insinua operari, sed in reliqua dispositione, quod subsistat illam esse scriptam eo modo, quo testator scripsit, communiter censetur fore. Et talis fuit sententia Imp. ut apparet in corpore, unde Authentica ipsa sumpta est.*******

Quaero, quid si d. schedula non (g) sit a patre, sed ab alio scripta, sit tamen ab ipso patre subscripta, nuncquid hoc sufficit? Respondendo, quod sic. Nam subscribens (h) censetur virumque scribere omnia contenta in scriptura, quoniam sua subscriptione confirmat. Ita tenet Paul. de Castro, conf. 95. post n. 2. lib. 7. & est communis sententia, ut dicit Natta in d. *Auth. quod sine. nu. 44. & seq. Quam ego etiam sequor, modo in subscriptione hinc intertio, quod sit testamentum. Licet enim regulariter sola subscriptio generalis sufficiat, quaequid dicitur Bart. in *l. dicitur §. item senatus nu. 2. ff. de falsis. contra quem est communis opinio, ut dixi in 2. d. 7. §. *scriptura*, tamen ab ipso patre scribitur, quod aliquis manu propria scripsit, tamen nihil placuit opinio Bart. quod licet requiratur specialis subscriptio, quia alias de facili supponendo unam scripturam pro alia, posset falsitas fieri, quem praecipue in hac testamentorum materia lex habet valde suspensam. Et ita teneas, nisi schedula ipsa alio alio argumento, quam tali subscriptione, confirmetur.**

Ita quaero, Rone, quod (i) reperitur in area patris schedula continens divisionem bonorum inter filios, quae tamen non sit scripta, neque subscripta manu ipsius testatoris, nuncquid talis schedula inter ipsos liberos valet? Ita ut ab eis servanda sit? Resp. quod non. Erit enim nimis incerta hoc modo res tractanda. Et ita communiter censetur fore. Ita tenet Bald. in d. *Auth. quod sine. post n. 1. Cuius de Bened. in 2. parte cap. Rayn. fol. 156. post. nu. 87.*

Sed quaero, quod schedula ipsa non sit a patre scripta, nec subscripta, sed tamen sit (k) subscripta ab ipso filio, nuncquid valet? Resp. quod sic. Et ita concludunt communiter Doctores, ut dicit Natta in d. *Auth. quod sine. nu. 51. Intelligo, quod valet non ut testamentum, ex dispositione ipsius *Auth. quod sine. sed ut contractus, ex conventionione ipsorum firmum, quod nota, quia est magis effectus, ut dixi supra q. proxima.**

Praeterea quaero, si (l) reperitur in lib. Notarii schedula testamenti, non tamen in ipsa schedula sit scriptam, quod fuerit tale testamentum lectum coram

ram testibus, nuncquid valet inter liberos? Resp. Bart. in *l. huiusmodi. §. quoties. nu. 1. ff. de legat. 3. loquendo per verbum forte, tenuit, quod sic. Contrarii tenuit Bald. in d. *Auth. quod sine. n. 1. etiam in fortioribus terminis, quod scilicet in schedula reperitur descripta nomina testium. Et opinio Baldi communiter tenetur, ut dicit Natta in d. *Auth. quod sine. n. 3. Cum enim lex requirat manum propriam ipsius patris, aliena sufficere non debet.***

Sed quaero, nuncquid dispositio dicit. *Auth. quod sine. habeat locum, etiam si filii (m) in ipsa schedula non sint aequaliter instituti? Respond. quod sic. Et ita dicitur commun. Doctores, ut dicit Socin. jun. conf. 189. nu. 87. lib. 2. & conf. 24. post n. 9. lib. 3. Intellige, modo sit modica disparitas, alias secus.*

Uterius quaero, nuncquid dispositio *Auth. quod sine. extendatur etiam, ut locum habeat in favore patris (n) cause, si reperitur schedula scripta manu defuncti, absque testibus, in qua de bonis suis disponat ad pias causas dixi supra q. 7. *vers. Aliquando enim.**

ADDITIONES.

(a) Si reperitur schedula. Adde, quae in hac schedula solemnitatibus requirantur, Caphal. conf. 277. nu. 15. 16. 17. 18. vol. 3. Gov.

(b) Talis schedula valet, &c. Parentis + schedulam, manu ipsius confectam, absque ullis testibus inter liberos validè testamenti loco subsistere (contra Salicetum in *leg. huiusmodi. nu. 1. §. ex imperfecto. C. de test. Alexandrum conf. 76. nu. 12. lib. 3. & Cuiacium in suis consultationibus. consultat. 1. & Novell. 107.) tenent Doct. communiter Bart. in *l. si is qui testamentum 25. nu. 4. ff. qui test. fac. post. Bal. Corneus, Fulgof. Cathrenf. Natta, Jaton. & Richardus in *Auth. quod sine. C. de test. Guil. Benedic. in cap. Raynatus, 16. in verb. testamentum, n. 85. de testam. Menoch. lib. 4. praesum. 7. nu. 5. Gratius lib. 1. recept. sent. §. testamentum, q. 16. num. 2. Gall. lib. 2. obs. 112. num. 7. Hartman. Filior. lib. 1. quest. 1. num. 4. Reuberus in tract. de testam. part. 4. c. 3. num. 8. Fachinus lib. 4. contravers. iur. c. 1. Elbertus Leonius conf. 98. num. 4. Speckham. cent. 1. quest. 48. Thadeus Pifo lib. 1. var. resolut. c. 7. num. 7. Barbat. conf. 58. lib. 4. Boerius decis. 240. Arumaus exereitat. Justin. 7. thej. 12. & Gilkenius in d. l. huiusmodi. §. 21. §. ex imperfecto. n. 15. C. de testam. Haec quoque recipiuntur + opinio nititur primum textu in *l. ult. Cod. fam. et c. i. fund. ubi Constantinus Imperator fancivit, quod quilibet dispositio patris de hereditate sua valet inter liberos, etiam si solemnitate legum huiusmodi dispositio fuerit destituta. Quae posteriora verba omnem solemnitatem, & consequenter etiam testium adhibendorum, complectuntur. Accedit deinde textus in d. l. huiusmodi. §. 21. §. ex imperfecto. 1. C. de test. ubi Imp. Theodosius, & Valent. generaliter constituerunt, quod si imperfecto testamento valere voluntatem patris inter solos liberos. Praeterea + probatur haec sententia per Novell. 107. c. 1. Justinianus; Volunus inquit, ut si quis litteras sciens, inter suos filios voluerit facere dispositionem, primum quidem eius subscriptione tempus declaret, deinde quoque filiorum nomina propria manu: ad hoc uncias, in quibus scriptis eos heredes, &c. Et paulo post. Si tamen aut uxori, aut extraneis personis aliquibus voluerit relinque propria scripta manu, dictaque a testatoribus coram testibus, & scripserunt, & volent valere, sint firma, &c. Quibus ex verbis intelligitur inter liberos scriptum absque notam administrato, servandum sit, si modo pater formam praescriptam observaverit: nisi aliquid uxori, vel extraneis legaverit: tunc enim testes adhibendi sint. Hanc denique conclusionem manifesta confirmat ratio: tum quia aequitatis consentaneum est, ut omni filii observent parentum voluntatem, tamen omni solemnitate careat: cum ipsa veritas sola inter eos spectari debeat. Tum quia frustra fieri solentur testium praesentia: cum talem fuisse parentum dispositionem, satis constat, docente Menochio d. lib. 4. praesumpt. 7. n. 5. ad finem.****

Huius conditioni non adversatur, quod nec codicillis, nec testamentum dici possit ea voluntas, cui desint testes: cum in testamentis exigantur septem testes, in codicillis quinque dicitur. *hac consultissima. 21. in princ. l. cum iniquitas. 28. §. ult. l. rogatum. 30. C. de codicill. & in testamento rusticorum quinque. l. 1. §. C. de test. & in nuda voluntate tres testes requirantur. leg. §. finimus. 27. C. eod. 171. Erit enim ista voluntas patens inter liberos testibus destituta non habet formam solemnitate testamenti, aut codicillorum: valet tamen, & sustinetur, ut testamentum imperfectum, seu minus solemnè, & qualicumque ordinatio bonorum patris inter liberos: ac proinde ex illo non ab intestato, sed ex testamento succeditur, non secus, atque ex alio solemnè, & omnibus numeris absoluto testamento. Satis etenim dicitur testamentum, ex quo lex illud approbat pro testamento, suppleto defectu solemnitatum, ut loquitur Clarus nositer in *quæstione procedente, circa finem, & Thadeus Pifo d. lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 21.**

Non item retrahatur, quod + ea voluntas, quae testibus nullis munita est, testamentum dici non possit: cum nominis testamenti substantia a testibus deduci videatur. Etenim testamentum non tam a testibus, quam a relatione, id est, declaratione mentis derivatur. Mens siquidem + testatoris praecipue in testamentis dominatur: & ex voluntate testatoris omnia pendunt, quae in testamento disposita sunt. l. in conditionibus. 19. in princ. de conditionibus. & demonstr. & expositum supra ad q. 1. n. 1. & 2. Harp.

(c) Non rogatus. Adde, quod testes esse ahibitos & convocatos satis est probare, dato, quod haud contet eos esse rogatos, commune Alex. in *l. scientiam. n. 41. ff. de verb. obligat. qui tamen n. 43. dicit magis communem esse, quod haud presumantur rogati. Adde communem etiam, atque vide per Diaz. regul. 771. ubi retulit Jaf. quadrupliciter limitantem, in d. l. 1. §. n. 1. Et regulam, quod testes in testamento debeant esse rogati, cum trib. fallent. vide per Soc. in *reg. 505. Et not. quod testis rogatus a testatore, ex quo eius fides vel approbata, quod haud potest amplius reprobari. Ita per Alex. in *conf. 54. in fi. vol. 3. Giach.***

(d) Aut vero. Adde & vide per Rim. in *conf. 439. n. 13. ubi fuffius. Giach.*

(e) In huiusmodi schedula apposta (sit dies.) Erit + scriptura privata ad sui firmitatem regulariter non requiritur dicit designationem, l. cum tabernam. 34. §. 1. ff. de pig. norib. & hypothec. tamen + in schedula, live testamento inter liberos a parente condito non solum anni, sed etiam dicitur mentio necessaria faciendae est, d. Novell. 107. c. 1. & d. *Auth. quod sine. C. de test. Ratio illa assignari potest: quod si diverse schedule deprehenderentur, sciri non possit, quae schedula ultimo exarata fuisset, si forte una cum alia pugnaret, cum novissima scriptura praevalere soleat. l. si quis in princ. 22. ff. de legat. 3. Gilkenius n. 2. & Richardus n. 5. in d. *Auth. quod sine. C. de test. Thadeus Pifo d. lib. 1. var. resolut. cap. 7. n. undecimo. Harp.**

(f) Pater omnia extense scripserit. Quamvis + note in aliorum testamentis non repudiatur, ver. Lucius Titius 40. in princ. ff. de test. munitis. l. quoniam. §. sed & si quis. ff. de herede. insti. in testamento tamen inter liberos requiritur, ut unciae, sive summa pecuniae non per numeros, qui facile mutari possent, sed per convenientem litterarum seriem exprimitur. Idemque fuffius explicat Pifo c. 7. n. 11. cum seq. Lud. Zanthus conf. pro uxore n. 59. & seq. Gratius d. §. test. quest. 16. n. 3. Gilkenius n. primo. & Richard. n. quarto. in dicit. *Auth. quod sine. Cod. de testam. Harp.*

(g) Schedula non sit a patre, sed ab alio scripta. Si + 12 testamentum non ab ipso patre, sed ab alio confcriptum sit, a patre tamen specialiter subscriptum, adhuc inter liberos vigorem suum obtinet arg. Novell. 118. c. 7. & inde desumpta *Auth. si modo C. familiae et c. i. fund. eo quod paria sunt, manu propria scribere testamentum, vel ei manu alterius scripto subscribere, argum. principii, *vers. in his autem, &c. Insti. de emp. & vendit. l. ficut. §. non viderit, 15. ff. mod. pig. vel hypoth. solvit. leg. 1. §. 1. ibi, in subscriptione, ff. de contrah. princ. l. si ita stipulatus, 126. §. Chrysostronus, ibique Jaf. ff. de verb. oblig. Atque ita, post Clarum, aliosque ab his relatos, sentit Andr. Gall. lib. 2. obs. 111. n. 8. Menoch. d. lib. 4. praesumpt. 7. n. 6. Gratius d. q. 16. num. 5. Pifo d. c. 7. num. 9. 10. Hartman. Pifonus d. q. 1. num. 7. & Nicol. Reuber. d. tract. de test. part. 4. c. 4. n. 12. Tamen aliquid placet Gilkenio in d. l. huiusmodi. §. 21. §. ex imperfecto, n. 19. C. de testam. & Meyero in tract. de testamentar. successio. lib. 1. tit. 15. n. 10. & seq. Harp.**

(h) *Subscribers censetur virtualiter scribere.* De illa communi mandante scribi, vide per Villalob. in reg. 138. atque per Cravet. in consil. 73. Et an scriptura manu propria scripta dicatur, quando de mandato debitoris scripta reperitur, vide per Dec. in e. quoniam contra de probato. atque per Jac. de S. Georg. Auth. si quis in aliquo. col. p. de eden. Alex. ad Bar. in l. servus. §. servas. ff. de sal. per Marf. in sing. 471. & per Natr. consil. 287. n. 4. & Caphal. consil. 272. n. 85. Item quod subscribens dicatur subscribere his, quae in scriptura continentur, vide per Natr. in consil. 651. in 2. duo. atque per Afflic. decis. 301. in 2. dub. Angel. de Aret. Infit. de empt. atque vend. n. 2. Et quod subscribens haud possit talem scripturam impugnare, nisi doceat se fuisse deceptum, aut subductum ad ita subscribendum: vide Crav. in d. consil. 73. post n. 40. Et regulam, quod subscribens approbare, & se obligare censetur, cum tribus fallent. vide per Soc. sub reg. 477. & aliam consimilem cum una ampliatione atque per Fall. per eundem reg. 439. Gov.

13 (l) *Reperitur in arca patris schedula.* Quod si schedula, in arca patris repta, continens voluntatem patris, nec tamen ejus manu scripta, vel subscripta, nullas prolixas vires habeat, tenet etiam Michael Gradus d. §. testamentum, quasi. 16. numer. 900. HARP.

14 (k) *Si subscripsit ab ipso filio.* Si reperitur si schedula, quae a parente nec scripta neque subscripta sit, dum tamen a filio sit subscripta, omnino valet, non quidem ut testamentum, sed ut contractus ex conventionem ipsorum filiorum: & ideo etiam talis dispositio careat solemnitate dicitur A. th. quod sine. C. de testam. ut puta anni, vel dici: nihilominus tamen tenet, & subsistit, per notata Thadei Pisonis d. lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 47. Graffii. d. q. 16. n. 4. & Ludov. Zuntli d. consil. pro uxore n. 53. & seq. HARP.

15 (l) *Si reperitur in libro Notarii schedula testamenti.* Quod si schedula testamenti, in libro Notarii repta, quae nec scripta, neque subscripta sit a testatore, neque etiam in ea sit scriptum, talem schedulam lectam fuisse coram testibus, inter liberos non subleatur, tenet quoque Thadeus Pilo d. cap. 7. numero nono. HARP.

(m) *Etiam si filii in ipsa schedula non sint aequaliter instituti.* Circa hanc quaestionem (qua controversatur, an si pater jure singulari testando, liberos suos ex disparibus partibus haeredes scribere possit) tres diverse Doctorum occurrunt opiniones. Sunt enim, qui autumant, non aliter patrem inter liberos, praeter istis solemnitatibus, testari posse, quam si aequalitatem inter liberos servet, Romanus consil. 179. incip. amplissime Doctor. n. 16. & consil. 385. n. 5. allegans Speculatorem in rit. de instrum. edit. §. compendioso, consil. 121. n. 19. Barbat. consil. 32. scribitur praeter n. 6. Crot. consil. 121. n. 22. Marian. Socinus consil. 147. n. 22. vol. 2. Tiracquel. de jure primogenito. q. 4. n. 4. & alii ab his citati. Barbat. f. non desunt, qui asserunt, testamentum paternum inter liberos subsistere, si pater non magnam & injuriosam; sed parvam sive modicam inaequalitatem inter liberos observaverit. Curtius Jurior, & Jason. in d. l. hac consiliosissima 21. §. ex imperfecto, n. 2. C. de testa. Covar. in c. Raynuitius, 16. §. 1. n. 3. de test. Anton. Gabr. concl. 6. n. 5. Meyrer. in tract. de testamentar. successione lib. 1. tit. 14. n. 10. & 25. cum seqq. ubi plures allegat. Et hanc opinionem sequitur hic Clarus nosse singulari testando, liberos suos ex disparibus portionibus haeredes instituire posse, si disparitas illa, & inaequalitas parva fuerit, si magna. Bal. in l. filii 16. n. 5. C. famul. erefse. Sali. ibid. n. 4. Paulus de Castro, & Riminald. in d. l. 21. §. ex imperfecto, C. de test. Alex. consil. 146. visio themate n. 15. vol. 2. Boerius decis. 240. n. 10. Marianus Socin. filii. contrarius consil. 24. vol. 3. & 189. n. 87. vol. 2. Gulielm. Bened. in d. c. Raynuitius in verb. testamentum, n. 27. de testam. Natta consil. 622. non ambigitur, vol. 3. Valquius in tract. de successione, creat. lib. 3. §. 21. n. 67. Gail. d. lib. 2. observo. 112. n. 21. Franc. Mant. de consuetud. ult. volunt. lib. 6. tit. 2. n. 12. Graffius d. §. Testamentum, q. 11. n. 8. Hartm. Pistor. praedicta q. 1. n. 11. D. Collega Bocet. class. 3. disp. 2. th. 70. ed. 2. Fach. lib. 4. controvers. jur. c. 2. Gilkenius in d. l. 21. §. ex imperfecto, n. 24. cum seq. C. de test. Reufin. in rit. de test. part. 4. c. 5. n. 3. cum seq. & Thadeus Pilo lib. 1. var. resolut. c. 7. n. 35. & seq. Atque secundum hanc uti receptiorem, ita & veterem sententiam consilium Collegium inchoatum Facultatis Juridicae Tubingenfis. 25. Januar. Anno 1613. Comprobatur haec conclusio primum per textu d. l. hac consiliosissima 21. §. ex imperfecto, l. 1. C. de testa. ubi generaliter dicitur, ex im-

perfecto testamento voluntatem inter liberos valere: nec distinguitur, utrum aequaliter, vel inaequaliter haeredes instituti fuerint. Ergo nec nos distinguere debemus, l. 3. in §. ff. de offic. praesid. l. 1. §. 4. ff. de offic. praesid. urbi. l. de precio. §. ff. de public. in rem act. Secundo per confirmatur isthaec opinio argumento d. l. filii 16. & d. l. §. famul. erefse. ubi rescribitur, servato senatusconsulti auxilio, detundit voluntatem inter liberos custodiendam esse. Si locus venatus consilium, scilicet Trebelliani auxilio esse debet: utique fieri potest, ut alter filiorum onere fideicommissi praegravetur, ac proinde quantum ex Trebelliano deducere possit: ex quo maximam ortu inaequalitatem posse nemo non intelligit. Tertio hanc decisionem corroborat textus in leg. parvulus, §. C. de inofficioso testam. l. si filia. 20. §. si pater 32. & l. ex parte 39. ff. familiae erefse. l. quovis. 70. & l. si cogitator 21. c. eod. & l. cum pater 77. §. verum. 8. ff. de legat. 2. in quibus legibus parenti permittitur est libellata divisio, modo filios legitima portione non defraudat. Quarto accedit textus in praedicta Novell. 107. c. 1. ubi Justinianus jubet parentes designationem unciarum facere, si quis cuique liberorum suam portionem assignare. Quod sane absurdum iudicari potest, si liberi aequaliter instituti essent. Postremo pro eadem conclusione facit, quod aliquin haec investigatio (an parentis testamentum imperfectum inter liberos servandum sit) nullam afferret utilitatem. Nam si liberi aequaliter sunt instituti, nil refert videri, utrum servandum sit, nec ne, testamentum. Si enim servandum sit, aequaliter succedent defuncto parenti: si vero non sit servandum, filii inter ab intestato aequis portionibus vocabantur. Fachm. d. lib. 4. controvers. jur. c. 2. ver. ego sine in primis. Et.

Huius traditioni non repugnat d. l. §. ff. in primis. per veros videtur esse. famul. erefse. ex qua differentibus colligunt, patrem, sive aequaliter inter filios hereditatis divisionem debere esse. Illa nempe legis verba (parva videntur esse) non de paritate, sed inaequalitate portionum, sed potius de pari succedendi jure sunt accipienda. Quasi dicat Constantinus Imper. inter omnes haeredes suos, hoc est, liberos: qui ex quolibet venientes gradu, tamen pares esse videntur: id est, pares in succedendo, veluti filius, & nepos ex filio praemortuo. (Hic quippe pares sunt in succedendo, licet non sint in eodem gradu) inter omnes, inquam, hos, qui patitur succedunt ab intestato, patris ultima voluntas custodienda erit, etiam si solemniter testamentum non continetur. Atque ita recte glossa, libi super verbo, pares, textum interpretatur. Alias etenim, si de aequalitate portionum intelligeretur, subintelligi deberet: eo quod deinceps senatusconsulti Trebelliani auxilium considerat. Sic quoque non refellit, quod inter liberos aequalitas sit servanda, quae amicitiam patris: disparitas vero discordiam & similitates, arg. l. inter filios. 11. C. famul. erefse. Auth. in successione. C. de suis & legitimis liberis Novell. 22. cap. 28. ver. hanc itaque partem. Et l. cum oportet. §. non autem in si. C. de bon. quaer. liberis. Et l. maximum vitium, 4. C. de liber. praer. Quoniam ista, & similia jura procedunt, si non sit expressa voluntas patris testantis in contrarium. Si quidem in dubio duntaxat lex vult servari aequalitatem inter liberos, l. ut liberis 17. ibique Bald. n. 1. C. de collationib. Et jam ante ostensum est, licere parentibus plus unum filiorum, quam alteri relinquere, si modo legitimam cuique portionem relinquant, d. l. parentibus 2. ubi Jaf. C. de inoffic. test. & iuris similibus allegatis supra n. 22. HARP.

(n) *Pio cause.* Adde & per Dec. in c. scripta, n. 14. de fide instrum. ubi quod non. GIACH.

QUESTIO XV.

SUMMARIA

EX CLARO.

- 1 Plura esse milium privilegia in condendis testamentis.
- 2 Et an requiratur testes esse rogatos.
- 3 Et an in testamento militis possit mulier pro teste intervenire.
- 4 Et an huiusmodi privilegia competant militibus etiam non existentibus in expeditione.

5 *Et an competant militi personis existentibus in castris, non tamen militibus.*

Ex Additionibus.

- 1 Qui Auctores de militum privilegiis scripserint.
- 2 An & quatenus in testamento militis testes debeant esse rogati.
- 3 Militis testamentum ex nuda, sive sola ipsius voluntate sustinetur.
- 4 Quae voluntas dicatur nuda, & sola.
- 5 Libera testamenti factio militibus concessa.
- 6 Explicatur §. plane. 1. Infit. de militari testam. & l. divus. 24. ff. de testam. milit.
- 7 Verbarum variorum tantum, non dispositivè posita, nihil probant.
- 8 An in testamento militari mulier testis esse possit.
- 9 In testamento militis omnis solemnitas juris civilis remissa.
- 10 Honor nomen generale est, utrumque sexum complectens.
- 11 Milites, in expeditione agentes, privilegiis militaribus servantur.
- 12 Quando milites in expeditione degere dicantur.
- 13 Legatum testamentum in prociis, sive loco hostili quo modo factum, valet.
- 14 Cassata privilegia causa cessat & ipsius privilegiorum.
- 15 Non miles nostri temporis gaudeat privilegio militaribus.
- 16 Hodie in bellis licitum est mitiore, quam olim, diligentia, & labore esse opus.
- 17 Ob quam rationem militibus solemnitates juris communis sunt remissa.
- 18 Nuptates solent pro qua re pugnent.
- 19 Quatenus solemnitates praesentis in deligendis militibus hodie sunt immutatae.
- 20 Milites Italicani, & Ravennati, sive praesidiarii qui, & utrum privilegii militaribus fruuntur.
- 21 Ubi eadem ratio, ubi eadem jura dispositiva.
- 22 Arma vagis, quam jura. scire milites dignoscantur.
- 23 Milites quatenus peritiores consilere possunt.
- 24 Equitibus milites an & quatenus privilegii militum gaudeant.
- 25 Martiales & vagabundi milites a militaribus privilegiis repellendi.
- 26 Scholarii vagabundi privilegii studiorum frui non debent.
- 27 Equid Clerici, Doctores, Advocati, & similes, privilegii militum utantur.
- 28 Doctores & Advocati jus ignorare turpe.
- 29 Clerici & Doctores militibus armatis praeferendi.
- 30 Masculus licet dignor sit femina, non tamen eadem privilegia habet.
- 31 Nunc Jurisperiti, in militia armata stipendium merentes, jure militari testari valent.
- 32 Inter arma silent leges.
- 33 An jure novo militare testamentum subiacet querele inofficij.
- 34 Senectus & interpretatio Novell. 115. c. 3. & 4.
- 35 Leges veteres corrigere, & militum privilegia minuire, durum.

litis femina possit esse testis? dixi infra q. 55. vers. Sed quæro.

Sed quæro: si nunquid hæc privilegia militibus concessa competant illis, non modo quando sunt in expeditione, sed etiam postquam missi sunt a militia? Respon. Aliqui dicunt, quod duo sunt genera privilegiorum, quae militibus concessa sunt circa testamenta faciendâ. Primum concernit personam ipsius testantis: quia scilicet multi, qui alias de jure communi non habent testamenti factionem, si tamen sint milites, possunt testari; & ista privilegia ipsi milites non amittunt, etiam si missi sint a militia. Secundum vero concernit modum testandi, quia scilicet in testamento militis sublatæ sunt solemnitates juris civilis: & huiusmodi privilegia eis non competunt, nisi donec sint in expeditione belli. Ita dicit gl. in §. sed hæc tenent, in gl. 1. Infit. de milit. testa. quæ in hoc communiter approbatur, ut dicit Apost. ad Dec. in l. jus nostrum sub n. 8. ff. de reg. juris. Alii vero aliter dicunt, quod scilicet milites, qui sit sui juris, habet circa testamenti factionem duo privilegia. Primum, quod potest testari minus solemniter. Secundum, quod ejus testamentum non subijcitur querele, & hæc ambo privilegia miles ipse amittit statim quod factus est veteranus. Sed sius-familias miles habet circa testamenti factionem tria privilegia. Primum, quod potest testari. Secundum, quod ejus testamentum non subijcitur querele. Tertium, quod potest testari minus solemniter. Quando ergo sius-familias efficitur veteranus, retinet duo priora privilegia & tertium amittit. Et hæc est communis opinio, ut dicit Sal. in c. ff. nu. 3. & 4. C. de inoffic. testa. Tu in hoc dic contra. Nam hodie (g) testamentum militis tam patris, quam filii subijcitur querele, ut dixi infra q. 42. vers. Et hæc quidem. & quæst. 48. vers. Et hæc omnia.

Item quæro: si Nunquid alia personæ non militantes, quæ tamen reperitur in castris, gaudeant privilegiis militum circa testamentum faciendâ? Resp. distinguendum est, an sint in loco hostili, vel ne. Nam si non sunt in loco hostili, non possunt testari, nisi jure communi; si vero sunt in loco hostili, possunt condere testamentum eo modo, & forma, quod possunt milites. Ita dicit gl. in l. scribarios in gl. ff. C. de testa. milit. quæ in hoc est communiter approbata, ut dicit Paris. consil. 32. num. 26. lib. 2.

ADDITIONES.

[a] *Testamentum militis.* Quod filiasiam, tamen miles, haud potest testari de bonis patris, etiam cum consensu patris, potest tamen testari de castrensis, vide per Socin. in consil. infra allegato. GIACH.

[b] *Testamenta militum.* An Card. Duces, & Marchiones superiorem non agnoscentes, istem quibus milites privileg. testari possunt, vide Jaf. in l. centurio n. 7. ff. de vulg. & pup. & ibi Gail. consil. 4. de pol. tract. compend. succ. car. 41. an valet testa. militia, vel pennis, tempore conditum, cui diu causis illis cessantibus testator supervixit, vide Vafq. de success. lib. 3. §. 24. part. 1. n. 9. Burfat. consil. 30. n. 40. & 41. GOVIAN.

[c] *Collecta ab egregio Jurisconsulto D. Petro Bello, &c.* Adde 1 generosum Georgium Aracium Enekeium, Baronem Hohenecium, li. 1. §. 2. de privil. militum & militia, nec non nobilem & Clarissim. Jurisconsultum D. Henricum Boceram, Collegam, & Assensum meum exoptatissimum in praclaro suo tract. de bello & Duello hor. 1. cap. 18. & mult. seqq. Qui de militum privilegiis in genere, & in specie accurate & perspicue disputant. HARP.

[d] *Nunquid in testamento militis testes debeant esse rogati.* Quamquam 1 Doctores communiter distinguunt inter militem, qui in praesio, seu consilio con-

prae dici, nec privilegia militum eis recte tribui. Potissimum namque ratio, ob quam cum armatis iuribus dispensatur, est juris imperitia & simplicitas, ex militari exercitio causata. d. principio. Infit. de milit. test. d. l. 1. ff. de test. milit. & d. l. 3. c. eod. cum concordantibus. Quae ratio fit cum in Doctoribus, Advocatis, & ceteris, quibus jus ignorare turpe est, quique petitorum consulere facile possunt, l. 2. §. Servius 43. ff. de orig. jur. locum sibi non vindicat: consequens est, eos in militari privilegio in testamentis conficiendis, minime gaudere. Et hanc sententiam, communiter approbatam, sequuntur Alex. Soc. Rip. Alciat. Jaf. & alii in d. l. 1. c. de test. d. l. 1. ff. de vulg. & pupill. substit. Cyn. & Salic. in d. l. 1. c. de jur. & fact. ignor. Fernan. Vasq. in tract. de success. creat. §. 242. n. 23. Schar. in rubr. C. de test. milit. n. 7. Vigil. ad dict. princ. Infit. de milit. test. n. 12. D. Enekel d. lib. 21. de privileg. milit. c. 7. Rolandin. in tract. de test. p. 1. rubr. 26. n. 2. D. Boce. d. lib. 1. de bello. c. 28. n. 4. & 5. Doncl. lib. 6. comm. de jur. civ. c. 28. pag. 105. Arumaeus Exercit. Justin. 7. n. 9. & Paulus Berens d. disp. 6. th. 2. q. 4.

Hanc opin. non nubit, quod si Clerici, Doctores, & Advocati, tanquam digniores & sanctiores, praerentur militibus armatis, & plerumque sunt impii, perfidi, inmanes & avari, juxta illud Lucani lib. 10. de bel. civi.

Nulla fides, pietasque vivis, qui castra sequuntur: Venalesque manus: ibi fas, ubi maxima merces.

Quamvis enim digniores sint milites rogati, quam armati: aliunde tamen praemium petere debent, non in eo, quod ipsi relaxetur testandi solemnitas, quae iis parum utilis esset, arg. §. plane. 1. Infit. de milit. test. & lib. divinus 24. ff. de test. milit. Vasq. d. loco. Deinde non valet consequentia: In aliquo sum te dignior. Ergo debeo habere privilegia tibi concessa: quia possent esse concessa alia ratione, quam sub dignitatis consideratione. Ita fit masculus sine omni dubitatione dignior est femina: non tamen statim iisdem, quibus femina privilegia gaudet, docente Nicolao Intrigliolo de subtili. centur. 2. q. 89. n. 38. idque latius explicum in d. princ. Infit. de milit. testam. n. 18. & l. 99. Et si porro causa principalis, & praecipua militaris privilegii circa testamentum est ipsorum nullum simplicitas, ac imperitia, ut aliquoties supra est indicatum: at tamen non protinus inde concludendum est, quod fit imperitus, in militia armata stipendium merentes, jure militari testari non possint. Nam omnes omnino milites, sicut etiam periti juris, armis, haud privati negotiis occupati & civilibus tenentur: sicut arma magis, quam jura, & scire praesumantur, d. l. ult. in princ. de jur. delicti. aut saltem obit legum, si quas olim seiverunt, existimantur. Silent t quippe leges inter arma, ut vulgo dicitur. Quo facit, quod de Caio Matro recitat Val. Max. lib. 5. c. 2. qui Marius cum in bello contra Cymbros gesto, quaedam Camertium cohortes civitate donasset, & reprehensus à quibusdam, quod contra leges Patrie fecisset, praclare respondit, se inter armorum strepitus & clariorum cantus, legum vocem exaudire non potuisse. Qua de re videatur Vigilus ad principium tit. Infit. de milit. test. n. 8. & Reuln. d. tract. de test. par. 5. c. 6. num. 6. & seqq. Harp.

(g) Hodie, testamentum militis tam patris, quam filii, subjacet querela. Quod jure novissimo fit militare testamentum subjacet querela inofficiosa, Doct. communiter concludunt, Bartol. in Auth. ex causa. C. de liber. praeterit. & in l. filio praeterit. 17. n. 22. ff. de inoff. rapt. irr. fact. testam. Covar. alios allegans, in e. quid nos. 9. ext. de test. Grassus lib. 1. recept. sent. §. testam. q. 7. n. 3. & q. 45. n. 2. Heigius ad princ. tit. Infit. de militari testam. n. 9. & in §. 1. n. 4. Infit. de inoffic. testam. Quam conclusionem licet & Clarus noster sequatur hic n. 4. in fin. & infra quest. 40. n. 6. & aliis locis ab eo hic notatis: attamen contrarium non sine ratione defendunt Lud. Rom. & Jason. in l. scut. 9. C. de test. milit. Viglius in §. sed si in expeditione 6. Infit. de exheredat. lib. n. 4. Vasq. lib. 3. de bello. cap. 21. n. 6. ed. 2. D. Enekel lib. 2. de privileg. milit. priv. lib. 6. 81. Fachineus lib. 6. controvers. jur. c. 74. Paul. Bassus ad l. 1. ff. de testam. milit. Honon. disp. 9. controvers. §. Arumaeus Exercit. Justin. 10. th. 13. & Paulus Berens disp. 7. ad Infit. thom. 2. q. 3. Hu jusque contrarii fit dogmatis fundamentum in eo est positum, quod Justinianus in Novell. 115. c. 3. (cujus generalitate dissentientes praecipue nituntur) de his duntaxat loquitur perferis, quas citra ingratitudinis causam exheredare non licet. Quare de militum liberis intelligi nequit: quos citra ullam causam à patre exheredat potuisse constat ex l. de inofficio. §. l. testamentum. 24. & l. ult. C. de inofficio. §. l. testamentum. 24. & l. ult. C. de inofficio. §. l. testamentum. 24. Et certe si de militum evoque testamentis Novellam istam intelligi voluisset Imperator, proculdubio more suo id verbis expressisset. Ast in tota Novell. nullum est verbum de militari testamento: nullum verbum, quod veteres leges sint sublata, vel correctae. quibus constitutum erat, ut militis testamentum querela non subjaceret. Ergo adhuc vigere censetur, armis, vulgata l. sancimus, 27. C. de testa. & l. praecipimus, 12. §. ult. C. de appellat. Nec quicquam obstat, quod in d. Nov. 115. c. 4. in princ. additur etiam non licere parentes suos exheredare: vel praeterire in rebus propriis, de quibus habet testandi licentiam, hoc est, in rebus castrensis, vel quasi castrensis: adeoque inde evinci posse videtur ipsam Novellam de militum etiam testamentis esse accipiendam: Nam responderet, id procedere, cum filiosamilias jure communi testantur: si in exilitione, vel capti occupati, seu militari testamento faciunt: quia tunc eorum voluntas, quoquo modo inventa fuerit, rata erit, initio tit. Infit. de militari testam. Et si quavis aequum putetur, ut & à militibus liberi instituantur: durum tamen est, & leges corrigere veteres, cum posteriores id non expriment, & militum privilegia minuire, docente Vigilio in d. §. sed si in expeditione 6. n. 4. in fin. Infit. de exhered. lib. error. Harp.

Aliquando (b) enim fit miles nullo instituto herede universali instituit unum in aliqua re certa, vel duabus, vel unum in una re, alium in alia, & hoc casu

taxat loquitur perferis, quas citra ingratitudinis causam exheredare non licet. Quare de militum liberis intelligi nequit: quos citra ullam causam à patre exheredat potuisse constat ex l. de inofficio. §. l. testamentum. 24. & l. ult. C. de inofficio. §. l. testamentum. 24. Et certe si de militum evoque testamentis Novellam istam intelligi voluisset Imperator, proculdubio more suo id verbis expressisset. Ast in tota Novell. nullum est verbum de militari testamento: nullum verbum, quod veteres leges sint sublata, vel correctae. quibus constitutum erat, ut militis testamentum querela non subjaceret. Ergo adhuc vigere censetur, armis, vulgata l. sancimus, 27. C. de testa. & l. praecipimus, 12. §. ult. C. de appellat. Nec quicquam obstat, quod in d. Nov. 115. c. 4. in princ. additur etiam non licere parentes suos exheredare: vel praeterire in rebus propriis, de quibus habet testandi licentiam, hoc est, in rebus castrensis, vel quasi castrensis: adeoque inde evinci posse videtur ipsam Novellam de militum etiam testamentis esse accipiendam: Nam responderet, id procedere, cum filiosamilias jure communi testantur: si in exilitione, vel capti occupati, seu militari testamento faciunt: quia tunc eorum voluntas, quoquo modo inventa fuerit, rata erit, initio tit. Infit. de militari testam. Et si quavis aequum putetur, ut & à militibus liberi instituantur: durum tamen est, & leges corrigere veteres, cum posteriores id non expriment, & militum privilegia minuire, docente Vigilio in d. §. sed si in expeditione 6. n. 4. in fin. Infit. de exhered. lib. error. Harp.

QUESTIO XVI.

SUMMARI.

EX CLARO.

1 Militem posse decedere pro parte testatum, & pro parte intestatum: idque quomodo intelligendum sit & n. 2. 3. & 4.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Cur nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere queat.
2 Hereditas representat personam defuncti.
3 Cujus rei respectu quis non possit pro parte testatus, pro parte intestatus decedere.
4 Nemo cavere potest, ne suo in testamento leges valeant.
5 Sententia l. nam est parentibus 15. in fi. & l. circa inofficio 24. in fi. de inoffic. testam.
6 Haeres scriptus in omne jus defuncti succedere, vel universum repudiare debet.
7 Consideratio l. sed si plures 10. §. in arrogato. 6. ff. de vulg. & pupill. substit.
8 An, & quatenus miles possit pro parte testatus decedere, pro parte intestatus renunciare.
9 Equid miles in dubio potius jure communi, quam militari testari voluisse praesumatur.
10 Voluntas notitiam praesupponit.
11 Miles jure communi ignorat.
12 Explicatur l. in testamento. 6. C. de testam. milit.

Habent etiam milites hoc privilegium, quod (a) licet regulariter quis non possit decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, sed causa testati trahat ad se causam intestati: tamen hoc in milite locum non habet, ipse enim potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus. Sed ut intelligas hanc materiam, quae prima facie confusa videtur, distinguendi sunt nonnulli casus.

Aliquando (b) enim fit miles nullo instituto herede universali instituit unum in aliqua re certa, vel duabus, vel unum in una re, alium in alia, & hoc casu

ADDITIONES.

fu: Aut miles prohibuit in suo testamento jus accrescendi, & ille institutus in re certa non habet nisi illam certam rem, in reliquo autem succedunt venientes ab intestato: & in hoc differt miles à pagano; quia decedit pro parte testatus, & pro parte intestatus. Paganus enim non potest prohibere jus accrescendi, ut dixi infra qu. 76. Aut vero miles non prohibuit jus accrescendi: & tunc ille institutus in re certa, per jus accrescendi succedit in tota hereditate. Ita dicit gl. in l. 1. in verb. Milites, ibi, si autem unum. C. de test. milit. quae ubique magis communiter approbatur, ut dicit Alex. in ea l. 1. post num. 9. ver. ex quibus ultimis. Et ita communiter tenetur, ut dicit Ang. Aret. in §. hereditas, num. 2. Infit. de heredit. Infit. Hanc etiam esse communem opin. attestatur Jaf. in d. l. 1. n. 12. Dec. in ea l. 1. num. 9. & in l. 2. in fin. C. eod. tit. & sic isto casu testamentum militis nullum habet privilegium, quia causa testati trahit ad se causam intestati; sicut in testamento pagani, in quo institutus in re certa, nullo alio instituto herede universali, succedit per jus accrescendi in tota hereditate, ut dixi supra §. institutio. Aliquando autem miles habens bona castrensis, & bona paganica, instituit unum heredem in patrimonio castrensi; in aliis autem bonis neminem instituit, vel econtra: & hoc casu bene verificatur regula, quod pro parte decedit testatus, & pro parte intestatus: quia ille institutus in bonis castrensis, non habet per jus accrescendi reliqua bona paganica ipsius testatoris, in quibus nullus reperitur institutus, vel econtra, sed illa deferuntur hereditibus ipsius militis ab intestato venientibus. Ita dicit glossa in d. l. 1. in verb. Probat. C. de testam. milit. & ita tenent omnes, ut dicit Salycet. in ea l. 1. n. 7. Hanc etiam dicit esse communem opin. Alex. in ea l. 1. num. 19. & ratio est secundum gloss. & DD. ibi, quia eo ipso, quod miles instituit aliquem in bonis tantum castrensis, videtur prohibuisse, ne succedat in paganicis, & econtra.

Et hinc inferitur, quod si miles instituit unum in castrensis, & alium in paganicis; & unus eorum, puta institutus in castrensis, repudiet: quod ad partem repudiatam non admittetur alius institutus in paganicis, per jus accrescendi, sed venient heredes ab intestato, & haec est commun. opin. ut dicit Dec. in d. l. 1. post num. 7. ver. in ea glo. & sic miles pro parte decedit testatus, & pro parte intestatus.

Aliquando, fit & tertio, miles instituit unum simpliciter in una uncia, & alium in castrensis: & hoc casu institutus in illa uncia, habebit semiunciam ex paganicis, & semiunciam ex castrensis; & ille vero alius habebit reliqua bona castrensis. In reliquis autem bonis paganicis, ex quo nullus reperitur haeres universalis institutus, succedet ille institutus in una uncia, per jus accrescendi; non autem ille institutus in castrensis, qui, ut dixi, censetur tacite exclusus à jus accrescendi: & ita tenent comm. DD. ut ait Saly. in d. l. 1. n. 6. Et circa istas conclusiones multa possent dici disputando, sed in judicando non recedat à communibus. Haec materia non multum versatur in palatiis, & ego nunquam vidi in facto aliquam ex istis questionibus, sed ut plurimum solent tractari coram auditoribus exercituum, coram quibus plerumque hujusmodi controversiae deciduntur jure militari, omnibus subtilitatibus juris civilis.

(a) Licet regulariter quis non possit decedere pro parte testatus, &c. Cur t nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere possit. l. jus non recum. ff. de reg. jur. §. hereditas 5. vers. neque enim idem, &c. Infit. de heredit. Infit. ratio haec addenda est: quia t hereditas representat personam defuncti, institutio sit. Infit. de stipular. servor. l. non minus 31. in fi. ff. de heredit. Infit. ac proinde ut defuncti persona nullo diverso jure censetur, sic etiam hereditas eundem representare debet, non diverso genere successione, sed uno, arg. l. eum qui, 230. in princ. ff. de usupat. & usucap. Dn. Obrecht. disp. 20. th. 321. Ac t sane non solum respectu substantiae seu bonorum, d. §. hereditas 5. Infit. de heredit. Infit. l. penul. §. 2. ff. de castren. pecul. l. quoniam. 9. §. ff. dno 12. l. si alterius 10. & l. si ita quis. 74. ff. de her. lib. Infit. sed etiam ratione temporis, nemo regulariter pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest §. haeres 9. Infit. d. tit. & l. hereditas, 24. ff. eod. usque adeo quidem, ut licet testator scripserit, se pro parte vel bonorum, vel temporis testatum, pro alia parte intestatum decedere velle: haeres scilicet nisi dominus certatae portione, temporis mentione, universorum bonorum statim ab illius morte successor existat, atque ad alicuius vitae haeres maneat. Siquidem nemo cavere potest, ne suo in testamento leges locum obtineant, l. nemo. 55. ff. de legat. 1.

Neque regula ista adversatur l. nam est t parentibus. 15. in fin. & l. circa inoff. 24. in fi. ff. de inoff. test. ubi nec Papinianus, nec Ulpianus pro abfurco habent quem pro parte intestatum videri. Aliud enim est, quem decedere pro parte testatum, pro parte intestatum: & aliud, per querelam inofficio, quem pro parte intestatum esse, de quo casu utraque lex ita loquitur. Illud namque ab initio fit, ut dicit interpretatur Tryphonius in d. l. pen. §. 2. ver. quia miles ad initio. ff. de castren. pecul. hoc vero ex intervallo, & quidem per alium quam testatorem, vel heredem scriptum. Quare illud regula juris non permittit: quia vitium est vel testatoris, qui de parte duntaxat bonorum testatus est, vel ipsius heredis scripti, qui hereditatem pro parte repudiare conatur: cum t in omne defuncti jus succedere, aut universum repudiare debeat. l. haeres. 37. ff. de acq. vel omitt. heredit. l. 1. 2. & 3. D. de univ. poss. ff. Hoc autem, videlicet quempiam per querelam inofficio intestatum pro parte esse, propter rei iudicatis auctoritatem inducendum est, atque iudicio iuri non repugnat: praesertim, cum propter officium pietatis nihil in testatore adhiberi possit, quippe qui testamentum recte fecit. l. 2. ff. de inoff. testam. Et qui hoc modo pro parte intestatus efficitur, is licet revera ab initio in totum testatus decedat: per accedens tamen, sive ex post facto, hoc est, post mortem testatoris, pro parte intestatus decedisse videtur. l. mater decedens 19. ff. d. tit.

Sic fit quoque non retragatur l. sed si plures. 10. §. in arrogato. 6. ff. de vulg. & pupill. substit. ubi is, qui filio arrogato, ante pubertatem mortuo, pupillariter substitutus est, in iis saltem bonis succedit, quae filius beneficio arrogatoris nactus est: reliqua pupillaria bona hereditibus legitimis detinetur. Nam ne hoc quidem casu arrogator partim testatus, partim intestatus decedat: quia bona illa pupillaria diversa sunt ab his bonis, quae ab arrogatore proveniunt. Illa quippe arrogatori non cessant ob cautionem, quam praestare tenetur cum in casum, si intra pubertatem pupillus decessit §. cum autem impubes. 3. Infit. de adoptionib. Ideoque de his, ut pote alienis, nec testari arrogator potuit. Sed vide Giphanium, Decium, Cagnolum, & Philippum Matthaeum in d. l. jus nostrum. 7. ff. de reg. jur. Harp.

(b) Aliquando enim miles, &c. An, & quatenus miles t possit pro parte testatus decedere, pro parte intestatus, multis etiam post alios à se citatos, declarant Michael Grassus lib. 1. recept. sent. §. test. q. 8. & generosus Dn. Enekel lib. 2. de priv. milit. priv. 16. num. 51. & seq. Illud non ulquequoque expeditum est: ecquid t miles in dubio potius jure communi, quam militari testari voluisse censetur? Et licet affirmativa communibus DD. suffragis opinio recepta sit, ut notant Alexand. conf. 12. num. 21. vol. 3. Soc. jun. conf. 118. n. 219. vol. 1. Richard. ad l. 1. n. 6. C. de testa. milit. Mascard. in tract. de probatio. lib. vol. 2. concl. 1088. num. 3. & Grassus d. §. test. q. 9. vers.

verf. fecundus casus est, &c. negativam tamen tanquam de jure veriorum, defendunt Fernand. Valquius in tract. de successio. creat. lib. 3. §. 24. n. 41. cum seqq. & eum refertens D. Bocer. lib. 1. de bello c. 221. n. 4. & seq. Etenim quod quis ignorat, id velle non presumitur: quemadmodum notitiam, & intelligentiam voluntas presupponit. l. mater decedens, 19. vers. nec enim que ex testamento D. de inoffic. testa. l. de orate 11. §. ex causa. B. D. de interrogat. actio. l. si cum 20. §. ff. de pact. l. in repudianda. 23. & l. Clodius 97. D. de aeg. vel omitt. hered. l. ultim. §. hered. l. ultra §. si autem n. scius. 2. C. de jur. & l. si inquam B. C. de revocand. 11. donat. Atqui miles ignorat jus civile commune, initio vit. Inst. de milit. testa. l. C. de jur. & fact. ignorant. l. si. Ergo non presumitur miles testari velle jure communi: sed creditur velle testari jure militari. l. si miles. 6. ibi. credendum. & l. si duob. 37. ibi. videbitur. D. de. tit. ff. illis verbis. C. de test. mil. Illic enim Imp. Alex. non requirit, ut probet Valentinus, fratrem suum hoc fecisse, quod jure militari testari voluerit: sed postulat, ut probet quoddam militis testatoris factum, nimirum quid ab ipso milite fratre in suum etiam causam expressa vel compendio verborum, insinuat heredi filie sit substitutus. Miles quando insinuat heredi aliquem simpliciter substituit, non presumitur, quod in suum quoque causam substituerit. Hoc etenim quoddam factum est, quod non presumitur. In suum namque causam sit substitutio hoc modo: Si Titia heres erit, & intra 25. etatis annum decesserit, Sejus heres esto. Vel ita vel compendio verborum: Titia heres esto, & quocumque ea moriatur, Sejus heres esto. Hoc modo substituitur testatorem, est quoddam factum: & hoc factum substituitur probare debet. l. precibus 8. ibi. manifestius exprimeret debueras. C. de impuber. & aliis substit. D. Bocer. d. cap. 22. nu. 5. & seq. ubi, & aliis argumentis, que huic assertioni opponi solent, satisfaciunt. HARR.

QUESTIO XVII.

SUMMARIA

EX CLARO.

- 1 Quae solemnitates in testamento caeci requirantur.
- 2 Et quid si caecus velit inter liberos testari, nunquid duo testes sufficiant.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Quae solemnitates in testam. caeci observentur. & n. 1.
- 2 Prima solemnitas est sola nuncupatio.
- 3 In testamento scripto omnia possunt esse secreta.
- 4 Secunda solemnitas est septem testium, & Notarii adhibitio.
- 5 Tertia solemnitas est, quod heredis insinuatio omnibus testamenti capitulis proponi debeat.
- 6 Isthaec solemnitas improbanda.
- 7 Omisso levis alicujus solemnitate dispositionem non vitiat.
- 8 Transpositio verborum non labefactat testamentum.
- 9 In dubio ea accipienda interpretatur, quae actum in modo collocat.
- 10 Quarta solemnitas est nominis heredis, dignitatis ejusdem, &c. specialis expressio.
- 11 Quinta solemnitas est diversa portionis relinquenda determinatio.
- 12 Sexta solemnitas est Notarii accurata annotatio.
- 13 Septima solemnitas est singulorum testium subscriptio, & signatio.
- 14 Ultima solemnitas est octavi testis presentia, si Notarius haberi nequeat.
- 15 Caecus sine praedictis solemnitatibus testari potest inter liberos.

ADDITIONES.

(a) IN testamento caeci. Et caecus quis dicatur, & qualiter probetur, vide per Aret. §. caecus, Inst. tit. quib. non est permitt. facere test. atque Paul. de Cast. conf. 359. in 1. dub. vol. 2. Item quod caeci testamentum qua forma concipiatur, vide per Ruy. in conf. 18. lib. 2. Et an in eo operetur clausula codicillaris, vide per Jas. conf. 26. lib. 1. Et quod non fulciantur, non servata forma dist. l. hac consuetissima, etiam adit clausula codicillaris, vide per Jas. conf. 82. lib. 3. ubi idem etiam, si appareat de pena in casu impugnatu testamenti, & de permissione heredis. GIACH.

In testamento caeci ultra numerum septem testium, &c. In caeci testamentum peculiare quaedam solemnitates, quas Justinus Imp. praescripsit, observandae veniunt. l. hac consuetissima. 8. C. qui testa. fac. poss. I. Solemnitas est: quod licet quilibet liberum sit, ut ultimum suum elogium in scriptis, vel per nuncupationem promulget. §. fin. Inst. de testam. ordinand. l. hac consuetissima. 21. C. de testam. hic tamen sola nuncupatio admittitur. Cujus rei ratio est: tum quod cum testator testamento in scriptis se subscribere, signare, & nomen heredis propria manu exprimere debeat. l. subemus. 29. C. eod. hoc caecus facere non potest. Tum quod in testamento in scriptis omnia possunt esse secreta d. l. hac consuetissima. 21. C. d. tit. hoc in presenti casu, ubi caecus facile decipi. & aliud pro alio scribi, vel alia scheda subici potest, non admittendum sit. Richard. in d. l. hac consuetissima. 8. nu. 2. ibique Gilkenius n. 3. C. qui testa. fac. poss. I. Solemnitas est: quod caecus necesse habet septem testes, & una cum his tabellionem, aut loco ejus alium quempiam litterarum peritum, sibi advocare, & coram his, quam ob causam eos convocavit, palam educere hoc est, testificari, se velle sine scriptis, cum litteris videre nequeat, saltem per nuncupationem ultimum elogium condere, dist. l. 8. circa princip. C. eod. Tamen hoc nonnulli Justiniani constitutione, tanquam posteriori sublatam esse censent. l. in testamentis 26. C. de testam. & Viglius, & Heigius in §. caecus 4. Inst. tit. quib. non est permitt. fac. testam. & Salic. & Gilkenius n. 4. in d. l. hac consuetissima. 8. C. qui testa. fac. poss. Alii vero, quamvis istam correctionem ad hunc specialem casum non producant: testamentum tamen prop-

propter solemnitatem tam levem omisam non vitari existimant, are. l. 1. §. ultim. ff. de vtroque insipienti. Alexand. Caltren. Jalon. Decius, & Scharidus nu. 2. & 3. in d. l. 8. C. qui testa. fac. poss. III. Solemnitas est: quod omnibus testamenti capitulis, puta legatis, & fideicommissis, heredis insinuatio, que caput, & fundamentum est ipsius testamenti, proponi debeat, aram. d. l. 8. ibi, quibus omnib. ex ordines perorant. Et item circa finem. ibi. in praedictum modum ordinantibus, &c. C. d. tit. ibique Bart. n. 1. Cynus n. 5. Fulgos. n. 5. Decius n. 8. Ale. in rubr. de verb. obligat. n. 22. & in suis paradoxis. c. 16. lib. 5. n. 4. Ceterum non desunt, qui autantiam testamentum caeci ex eo non infirmant, quod insinuat heredis post legata, & fideicommissa fit facta: idque sequentibus rationibus. Tum quia omisso levis alicujus solemnitate dispositionem vitare non solet d. l. 2. §. ff. de ventr. insip. Tum quia forma ipsius subtilitas ideo introducta, & excogitata est, ne aliquid falsi committatur. Atqui sive legata ante heredis insinuationem, sive postea scribantur, nihil intercessit videtur, ad hanc rationem quod attinet. Tum quia transpositionem verborum regulariter testamentum non labefactare certum est l. Gallus 29. §. 1. ff. de liber. & postum. heredit. inst. l. cum in testam. 37. §. 1. ff. de heredit. instituent. l. moribus, 2. §. sed si quis 5. ff. de vulg. & pupill. substit. Tum quia quoties de interpretatione verborum est aliqua repugnantia, is semo excipiendo est, qui actum in tuto collocat, l. quoziens. 12. ff. de reb. dub. l. quotiens in stipulationibus. 20. ff. de verb. obligat. Tum denique per expressum textum in l. ambiguitates. 24. C. de testam. qua scrupulosa huius rei observatio sublati videtur. Atque ita sententiam Viglius, & Myrdinger. §. testam. Baldus in d. l. 8. n. 10. C. qui testamenti. fac. poss. ibique Philippus Cornueus numero tertio. Caltrensis numero quinto, Ludovicus Roman. numero nono. Alexand. numero deo. n. 10. Scharidus, & Gilkenius n. 9. & segg. IV. Solemnitas est: quod non modo heredis nomen, sed etiam vita genus, & dignitatem, aliasque notas, & insinuatia, ex quibus ille cognosci possit, specialiter caecus exprimere tenetur: ne ulla ambiguitas, aut dubitatio in persona heredis relinquatur. d. l. hac consuetissima. 8. ibi, ne sola nomen commemoratio. &c. C. d. tit. Si tamen solius nominis expressio omni careret dubitatione, ea sola sufficeret, ut post gloss. in d. l. 8. in verb. indicia notant Bartol. n. 2. Bald. num. 3. Caltren. numero sexto, Salicet. n. 4. & Roman. n. 6. Si mon de Præ. de interpret. ultim. volens. lib. 2. interpret. l. dubit. 4. solut. 1. nu. 1. Mantie. de confes. IV. volens. lib. 4. titul. 3. n. 9. cum seqq. & Myrdinger. in d. §. caecus. n. 3. in ff. Inst. quib. non est permitt. fac. testam. V. Solemnitas est: ut palam enuntiet caecus, quid & quantum cuique tum heredi, tum legatario, si plures sint, relinquere velit d. l. hac consuetissima. 8. ibi, & ex quanta parte, &c. C. qui testa. fac. poss. VI. Solemnitas est: ut singula tabellio sive notarius uno eodemque loco ac tempore, in omnium conspectu ac presentia, adeoque uno contextu (ut vulgo dicitur) perhibeat d. l. 8. ibi, uno eodemque loco & tempore. &c. Cod. eod. VII. Solemnitas est: ut testes singuli propria manu subscribant, & una cum tabulario tabulas consignent, d. l. 8. ibi, & eorundem testium manu subscriptis, &c. Quod alias in testamento nuncupatio, ut & in contractu, fieri necessum non est, l. heredes palam. 21. ff. qui testa. fac. poss. I. contrahitur 4. ff. de pignori. & hypothec. VIII. Et ultima est solemnitas est: ut si notarius haberi non possit, octavus testis, qui vicem ejus suppleat, adhibeatur: & testamentum uni ex testibus custodiendum detur, & scilicet lege, ut id, quoties opus sit, exhibeat. d. l. 8. vers. sed quia tabulariorum copia. C. qui testa. fac. poss. Et de illis solemnitatibus, post Philipprum Francum in rubr. ex. de test. & ultimis volunt. in 6. latius distulerunt Joannes Dauth. in tractat. de test. sub tit. qui testa. fac. poss. num. 231. cum seqq. & Nicolaus Reusius in tractat. de testament. part. 2. cap. 19. num. 5. & segg. HARRAC.

(b) Pater caecus, &c. Et quod testamentum caeci conditum inter liberos valeat sine solemnitate, l. hac consuetissima. de testa. magis communiter Doct. videntur tunc ibi concludere, ut dicit Soc. in conf. 163. in princip. errore allegatum in tex. quem vide per tot. & adde per Rolan. conf. 82. GIACH.

(c) Si caecus velit testari inter liberos, &c. Quod si caecus inter liberos testari velit, duo testes sufficiunt. Jul. Clar. Sentent. Pract. Civil. Tom. I.

cient: nec aliqua alia forma, sive solemnitas, à jure civili introducta, requiratur: tenent, præter à Claro nostro allegatos, Fernandus Vasquius de successio. creat. §. 21. nu. 58. Michael Grassus lib. 4. recep. sent. §. testamentum, quest. 11. n. 7. & Thadæus Pico lib. 1. var. res. sol. c. 7. n. 29. HARRAC.

(d) Cessant. Item quibus remediis defendatur, vide per Rimin. jun. in conf. 24. f. tot. GIACH.

(e) §. ex imperfecto. Et ita est communis opinio de qua vide, atque, dicit, ut per Boer. decif. 240. n. 20. ubi habes etiam in contrarium tenentes. Idem quando præcessit testamentum solemne clausulam habens de legatoriam, per quam apparet magis dilexisse agnatos, quam filias insinuat in secundo minus solemni, & similiter potest causa mortis donare non servata solemnitate, d. l. hac consuetissima & codicillari. GIACH.

QUESTIO XVIII.

SUMMARIA

EX CLARO.

- 1 Filiusfam. an possit condere testamentum.
- 2 Et an de peculio advenitio.
- 3 Et an filiusfam. possit de dote testari.
- 4 Et quid sit in testamento apposta sit clausula codicillaris.
- 5 Et quid si pater sit captus ab hostibus.
- 6 Et an possit filiusfam. testari de bonis castrensibus.
- 7 Et an de salario, quod lucratus est tanquam advocatus.
- 8 Et an possit filiusfam. testari ad pias causas.
- 9 Et an valeat statum disponens, quod filiusfam. possit testari.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Filiusfamilias cur testamentum facere non possit, triplex ratio.
- 2 Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini.
- 3 Filiusfamilias nihil suum habet.
- 4 Idem quicquid acquirit, patri acquirit.
- 5 Idem jura familie nulla habet.
- 6 Testamenti factio quatenus dicitur juris publici.
- 7 Quo dicantur esse juris publici.
- 8 Filiusfamilias non contrahendi, & bona inter vivos alienandi habet.
- 9 Quando valeat argumentum à contractibus ad ultimas voluntates.
- 10 Codicillis hereditas non datur.
- 10 Legatum factum ab uxore ob nimiam reverentiam mariti presentis est nullum.
- 11 Filiusfam. ne quidem consentiente patre testari potest: quantum in donatione causa mortis aliud sit receptum.
- 12 Donatio causa mortis privata est juris.
- 13 Utrum filiusfam. de illis bonis advenitibus, quorum pater usufructum non habet, testamentum facere possit.
- 14 Sententia l. penult. C. qui testa. fac. poss.
- 15 Intellectus Novell. 117. c. 1. §. 1.
- 16 Cur filiusfamilias de reb. advenitibus testari non possit.
- 17 Acciditiam mutuum propriam rei formam.
- 18 Filiusfamilias nupta non potest testari de dote.
- 19 Filius illius, qui ab hostibus captus est, testamentum facere nequit.
- 20 Cur filiusfamilias de bonis castrensibus, vel quasi testari valeat.
- 20 Filiusfamilias Notarius potest testari de eo, quod lucratur.